

ÜRES LOVAK

Élet és halál a kriptában

MARGITHÁZI BEJA

„MI ÁLMOK JÖNEK A HALÁLBAN?” – LICHTER ELŐZŐ FILMJÉNEK HAMLETI KÉRDÉSÉT EZÜTTAL KERTÉSZ MIHÁLY ÉS BÓDY GÁBOR SZELLEME VÁLASZOLJA MEG.

A kortárs magyar kísérleti film foltokból kirajzolódó térképének egyik karakteres szigetét hozta létre az utóbbi években a found footage iránt elkötelezett, régi-új formátumokat (celluloid, super8, video) szívesen vegyítő Lichter Péter, akinek filmkísérleteiben rendre az alkotói, cinefil és teoretikus attitűd csap össze termékenyen. A néhány korábbi, versekre komponált rövidfilmje (*Rimbaud*, *Polaroidok*) folytatásaként is felfogható, Máté Borival közösen jegyzett rendhagyó Hamlet-adaptációja (*The Rub*, 2018) kiérlelt, fajsúlyos darab lett. Az elmúlásnak és rothadásnak ez a celluloid-omázsa egyszerre volt életteli és dekadens, nyers és kifinomult, törekeny és erős; Hajdu Szabolcs gyötrődő-cinikus monológja hipnotikus kísérője volt a lüktető, karcos képeknek, miközben Lichterének sikerült az experimentális formát a hollywoodi filmművészet lebombázására is felhasználni: a penész- és festékfoltok közül felvillanó sztárok és stúdiológók, a kihalt mozitermekről és vetítőfülkékről készült képek a mozgókép materialitását, illúzióképességét és technológiáját rendelték tárgyilagosan egymás mellé ebben az emlékeztető filmkollázsban.

A frissen elkészült *Üres lovak* tematikus, strukturális és technikai értelemben is a *The Rub* logikus, konceptuális folytatása: Shakespeare-adaptáció után saját forgatókönyv, monológ után dialógus, kezelt nyersanyag után maguk a filmek, fiktiiv karakter után létező személyek kísérteit. Az atyák itt megjelenő

szellemei a Lichter alkotói és elméleti érdeklődésében is meghatározó ket-tösséget, átmenetet testesítik meg mainstream és kísérleti, iparos és szerzői, populáris és periférikus között: a több mint százötven filmet legyártó Kertész Mihály (magyar hangja: Mácsai Pál) és az öröklé kísérletező, tervező, kereső, író Bódy Gábor (Rába Roland), a két másképp magyar, és másképp filmes. A színhely az apparátus újabb emblematikus tere, a porlepte dobozokkal teli filmarchívum, és ismét az üres, világos vetítőterem – a „kripta”, ahogy Bódyék nevezik. És miközben a két szellem filmekről, munkákról, külső és belső emigrációról elmélkedik, saját kísérleteit is előhívja: Kertész zsarnok főnökétől, Jack Warnertől, Bódy pedig tartótisztje és szerelme emlékeitől szabadul nehezen, miközben az általuk is látott, szüntelenül áramló filmképekről fokozatosan derül ki, hogy ezen a külső-belső vetítésvászon virtuális VJ-kként osztoznak – azaz amit nézünk, nem más, mint valami önműködő tudatmozi.

Az ígéretes koncepció kivitelezése, talán nem meglepő módon, épp azokon a pontokon a leginkább problematikus, ahol a filmkísérlet „professzionálisba” hajlik: ilyen egyfelől maga az

erősen dialógus-centrikus, saját forgatókönyv, amelynek egyszerre kellene dramaturgiai ívet felrajzolnia és nyelvi viselkedéssel, egyéni stílussal karaktereket építenie; a másik pedig a profi színészek választása, illetve instruálása. Hiába jó színész azonban Mácsai és Rába, és hiába egészítik ki vagy ellenpontosítják remekül párbeszédüket a hol vizuális, hol verbális motívumokra vágott supercutok – vagyis hiába van a helyén oly sok okosan kitalált elem, a filmtől eltérő kulturális regiszterben és fikció-faktorral születtett és megszó-laló dialógusok testidegen, mindegyre leváló hangjátékként kísérik az atomerős filmképeket. Lehetne szándékos is egy ilyen disszonancia, de hozzáadott hangként abszolút keretező, döntő szerepük van ezeknek a sokszor idegenül hangzó, fakón kopogó szavaknak, amelyek túl fontosak ahhoz, hogy egyszerűen háttérbe húzódva „kísértsenek”.

Az egymás mellé vagy után vágott filmképek ezzel szemben remekbe szabottan beszélgetnek egymással. Az *Üres lovak* több tucat klasszikus vagy kevésbé klasszikus, hollywoodi, kísérleti, néma és zenés film adatbankjából hoz létre snitt-költészetet. Az eredeti filmhanggal vagy Horváth Ádám Márton zenéjével kísért mozdulatok, időjárások, atmoszférák, személyes jelenlétek és tárgyi részletek érzéki, emlékeztető benyomásokként nőnek túl rendezőkön és filmcímeiken, az eredeti alkotói szándék szerint: így van élet a halál után.

ÜRES LOVAK – magyar, 2019. Rendezte: **Lichter Péter**. Írta: **Kránicz Bence, Roboz Gábor, Lichter Péter**. Kép: **Gerencsér Dávid** Zene: **Horváth Ádám Márton**. Vágó: **Lichter Péter**. Hang: **Lukács Péter Benjámín**. Szereplők: **Mácsai Pál, Rába Roland**. Producer: **Nedeczky Dóra, Lichter Péter, Máté Bori**. 67 perc.

„Monológ után dialógus”

